

литеты, родственные и другие связи с людьми этих стран, взаимные симпатии наших народов, что также немаловажно.

Конечно, интеграция Украины в ЕЭП имеет и недостатки, из которых особенно настораживающими являются нестабильность на Северном Кавказе и периодические теракты на территории РФ.

Напрашивается вывод, что Украине выгодно сотрудничать и интегрироваться и с Евросоюзом и со странами ЕЭП, но сумеем ли мы найти точку равновесия в таких отношениях? Для этого, видимо, потребується не тільки умелая защита интересов своей страны, но и готовность идти на определенные компромиссы с партнерами.

*Кіндратець О.М. – канд. філос. н.
(Запоріжжя, ЗДІА)*

ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В інтеграційному європейському процесі можна виділити ряд етапів. Заключним етапом є створення „політичної Європи”. Цей етап не завершився. Велике значення в створенні „політичної Європи”, забезпеченні його сталого розвитку має прийняття Конституції ЄС. Її прийняття означало б більш чіткий розподіл повноважень між Союзом і країнами-членами, посилення ролі Європарламенту і т.п. Але ще тоді, коли був підготовлений проект Конституції ЄС стало зрозуміло, що прийняти її буде нелегко. Труднощі прийняття Конституції зумовлені різними причинами, в тому числі і відмінними культурними ідентичностями. В частини громадян країн „старої” Європи зберігається недовіра до тих, хто нещодавно приєднався до ЄС.

Сьогодні Європейський Союз офіційно не визнається федеративним утворенням, хоча існують певні ознаки федерації. В умовах глобалізації, інтеграції, уніфікації, з одного боку, і намагань зберегти національну і регіональну ідентичність, іншого боку, європейський федералізм дуже важливий, так як він може примирити ці різнонаправлені тенденції. Різні політичні сили по-різному ставляться до ідеї федералізації. Лівоцентристи – соціал-демократи, соціалісти і ліберали, християнські демократи виступають за федеративний устрій ЄС. Крайні політичні партії – комуністи, праві націоналісти, консерватори Великобританії і скандинавських країн – навпаки, є противниками наднаціональних форм інтеграції, вони виступають за співробітництво суверенних держав.

Прихильники федеративного устрою вважають, що принцип субсидіарності, який покладений в основу цього об'єднання, перешкоджатиме централізації влади в рамках ЄС. Існує думка, що реалізація принципу субсидіарності в рамках ЄС сприятиме наближенню влади до громадян, для яких сьогодні характерна певна дистанційованість від політики. Але

федералізм суперечить класичній юридичній доктрині, яка надає перевагу національному суверенітету. Дослідження громадської думки "Євробарометром" показують, що більшість європейців вважає, що в сфері діяльності національної держави має залишитись народна освіта, охорона здоров'я, соціальне забезпечення.

В ЄС існує своєрідний дуалізм суверенітетів. Д. Сиджанскі вважає, що в федеративних державах, що мають тенденцію до посилення центральної влади, головне завдання полягає в гальмуванні зростаючої централізації, а в ЄС, навпаки, потрібне посилення влади інститутів Співтовариства, поки що надто слабких порівняно з органами влади держав-членів [1, 242]. Нині в ЄС існує багато суверенітетів, а це веде до того, що люди мають різні ідентичності [2, 44]. Існування різних ідентичностей може бути серйозною перешкодою на шляху інтеграції.

В ЄС відбувається вирівнювання соціально-економічного розвитку країн-членів. Це є умовою консолідації і солідарності народів країн-членів ЄС. В 1983 році були визначені єдині критерії проблемних регіонів ЄС. До таких регіонів відносяться регіони з рівнем ВВП на душу населення нижче середнього по ЄС; із високим рівнем безробіття (мінімум 3,5 %), а також не менше ніж на 20% вище середнього по країні; із більшою ратою зайнятості населення у сільському господарстві ніж в інших регіонах держав-членів ЄС; із стійким негативним сальдо міграцій; із мінімум 20% зайнятістю населення в депресивних галузях економіки. На рішення цих проблем виділяються значні кошти з бюджету ЄС.

Т. Фадеева вважає, що в Європейському співтоваристві логіка "перерозподільної солідарності" може виражатись в прийнятті свого роду Хартії обов'язкових для всіх норм солідарності, що стосуються всіх аспектів захисту зайнятості, мінімальної зарплати, соціального забезпечення, рівності статей, захисту меншин і охорони навколишнього середовища [3, 29].

Наднаціональні органи ЄС беруть на себе виконання ряду соціальних функцій. Вони покликані гармонізувати і координувати соціальну політику держав-членів союзу, а по-друге, використовувати наявні фінансові ресурси для фінансування спільних соціальних програм. Перелік завдань і функцій, які виконує ЄС міститься в ряді програмних документів – в Зеленій книзі "Європейська соціальна політика: шлях для Союзу", в Білій книзі "Альтернативи для Союзу" і т.п.

В об'єднаній Європі пошуки механізмів формування суспільства стало розвинуто тривають, але вже сьогодні очевидно, що ЄС має певні успіхи в формуванні такого суспільства.

Література:

1. Сиджански Д. Федералистское будущее Европы: От Европейского сообщества к Европейскому Союзу – М, 1998.

2. Фадеева Т. Федералистская модель Европейского союза: концепция и практика // Мировая экономика и международные отношения.- 2000.- № 6.

3. Шнайдер Х.-П. Многообразие европейского опыта федерализма // Современная Европа.- 2001.- № 1.

*Кисляковская И.В. – аспирант
(Киев, И-т философии НАНУ)*

СУБЪЕКТ ОТВЕТСТВЕННОСТИ: НАЦИЯ ИЛИ ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО?

Если отождествить поиск консолидирующей национальной идеи со стремлением привести идеалы к согласию на почве коллективных представлений (народная ментальность, культурное достояние, историческая уникальность), то можно исследовать совместимость национализма с идеей гражданского общества.

Гражданская идентичность – это защищенная правом частная жизнь и форма общественной ответственности. Категория свободной личности, могущей быть субъектом в праве (*persona* Римского права), в создании новой информации (автор), в принятии политического решения (историческое лицо), упраздняется идеологией, предлагающей основание для социальной идентичности. Последняя характеризуется тем, что сразу же она рассыпается на идеологические варианты: раса, происхождение, язык, религия, территория, страна, корпорация, профессия, гендер и др.

Смыслом гражданского общества является не групповая, а личная ответственность человека за сделанный им исторический выбор. В научном познании это видно из стремления ученого накопить для осмысления и публикации максимальное количество ошибок, которые в будущем уже не будут выглядеть заманчивыми перспективными дорогами (К. Поппер). Здесь гражданская личность просвечивает в ответственности за точность формулирования проблем и четкость фиксации каждой из кажущихся сегодня бесплодными попыток их решить.

Поппер настаивал на определении открытого общества как такого общества, где установлено различие между существующим положением дел (фактами) и источником ценностей для возможного пересмотра существующего положения дел (нормами). Слияние этих фундаментальных частей механизма личного участия человека в жизни общества именуется консерватизмом и является главным препятствием для работы этого механизма, уничтожающим натяжение между составляющими демократии – личностью и подлежащей критическому осмыслению точкой зрения личности (несовершенной, случайной, исторически обусловленной и подлежащей критике идеологемой), отраженной в любом зафиксированном законе, в ценностях сегодняшнего дня. Попытка оправдать практику из-